

Ефективність роботи щодо розвитку творчих здібностей курсантів залежить від дотримання ряду умов. Передусім завдання, які пропонуються на заняттях, повинні бути спрямовані не лише на відпрацювання правила або алгоритму, а містити компоненти, що вимагають здогадки, нестандартного підходу, творчого мислення тощо. З цією метою бажано запропонувати завдання, котрі мають декілька рівноцінних і загальноприйнятих вирішень. Виконуючи такі завдання, курсанти мають можливість переконатися, що їх розв'язання може мати кілька варіантів. Отже, виконання такого роду завдань дозволить розвинути творчий підхід, самостійно приймати рішення в використанні того або іншого прийому чи засобу тощо. Тобто, поступово виробляється творчий стиль діяльності, здійснюється розвиток уяви, здатність втілювати свої задуми в реальність.

Література:

1. Анджейчак А. Психолого-педагогічні умови формування творчої особистості дитини в освітньо-виховних закладах // Обдарована дитина. – 2000. – №5. – С.8-13.
2. Балл Г.О. Про визначальні характеристики здібностей і принципи їх врахування у навчально-виховній роботі // Психологія. – К.: Дніпро, 1992. – Вип.32.
3. Барко В., Панок В., Лазаревський С. Психолого-педагогічна діагностика творчого потенціалу особистості учня в навчально-виховному процесі: Методичні рекомендації. – Тернопіль, 2000. – 85 с.
4. Вільга І. Врахування сталих індивідуальних рис особистості як аспект гуманізації.
5. Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ ст.).
6. Кремень В. Освіта в Україні: стан і перспективи розвитку /Неперевна професійна
7. Моляко В.А. Творческая одарённость и воспитание творческой личности. – К.: Знание, 1991
8. Моляко В.О. Психологическая система тренинга конструктивного мышления /Вопросы психологии. – 2000. – №5Сікорський П.І. Теорія і методика диференційованого навчання. – Львів: Сполом, 2000. – 420 с.

УДК 378.03+378.141.2

С.М. Юрчук

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Анотація. У статті розглядаються питання місця морально-вольових якостей у структурі особистості студентів. Дається характеристика морально-вольових якостей та перспективи подальших напрям роботи з їх формування.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы места нравственно-волевых качеств в структуре личности студентов. Дается характеристика нравственно-волевых качеств и перспективы дальнейших направлений работы по их формированию.

Annotation. In the article the questions of place of morally-volitional qualities are examined in the structure of personality of students. Description of morally-volitional qualities and prospects of further work assignments is given on their forming.

Українське суспільство на сучасному етапі розвитку переживає період глибоких соціально-економічних перетворень, які, безсумнівно, торкаються вищого навчального закладу, ставлячи перед ним нові завдання. Одним з найважливіших завдань є виховання кожного студента як активної самостійної особистості, що володіє високою моральністю, здатної творчо мислити й діяти.

Процес морально-вольового виховання студентів передбачає формування загальнолюдських ідеалів та цінностей, а саме: виховання соціальної зрілості, суспільної активності, високих моральних потреб, інтересів і мотивів діяльності особистості, яка базується переважно на самоорганізації, самовихованні й самоконтролі, і саме ці якості особистості є найбільш адекватним вираженням особливості моралі як соціально регулятивної системи. Соціальний прогрес, спрямований на формування гуманістичних відносин, обумовлює прояв певних морально-вольових зусиль. Вільне, свідоме, добровільне служіння інтересам суспільства, визначаючи соціальну міру, „автономію” особистості, є суттєвою стороною моралі. Досягнення такого рівня функціонування моралі є одним з найважливіших аспектів громадянської позиції, громадського самоврядування.

Мораль визначається особливостями суспільно-економічних відносин суб'єктів даного суспільства, вона не може функціонувати поза конкретними історичними умовами. Однак це не означає, що в незадовільній поведінці людини виною є не вона сама, а історичні умови, несприятливе середовище, певні обставини. Людина розглядається наукою не як пасивний продукт середовища, а як свідомий творець свого життя, історії. У процесі складного, діалектично суперечливого становлення особистості засвоєні, осмислені, пережиті моральні цінності стають самостійними детермінантами функціонування особистості в діяльності. У цьому проявляється особливість регулятивної функції моралі. Сформована, вона сама стає силою, що спонукає ту поведінку, що визначає відносини людей, що підпорядковує індивідуальні морально-вольові якості особистості інтересам суспільства. Ця позиція передбачає звільнення суспільної моралі від нетерпимості, національної ворожості, від принижуючої людську гідність заздрості й підозрілості й визначає стратегію морального виховання.

У сучасних філософсько-етичних роботах А. Бек (Німеччина) В. Вічев (Болгарія), О. Г. Дробницький, М. Н. Крутов, М. Момов (Болгарія), А. І. Титаренко, А. Г. Харчев відзначається різноманітність явищ, що включаються в моральність. При цьому ці явища розглядаються не як сукупність феноменів і чинників, а як багатопланова структура [1, 125; 2, 231; 5, 30; 4, 103].

Досягнення мети й вирішення завдань морально-вольового виховання припускають виявлення системно обґрунтованої підстави, що визначає успішність процесу морального формування особистості; пошуки вирішального феномена у моральному розвитку особистості і його саморозвитку, у виборі власної життєвої лінії; феномена, що є детермінантою такої моральної мотивованої поведінки, суб'єктом якої є сама людина. Таким феноменом є морально-вольові якості особистості, виховання яких ми вважаємо за можливе визначити як мету дослідження.

Для педагогічного розуміння характеристики морально-вольової якості необхідно з'ясувати, з яких компонентів вона складається, які її об'єктивні й суб'єктивні джерела. Це ті питання, без відповіді на які неможливо забезпечити ефективне вирішення проблем морально-вольового виховання особистості студентської молоді.

Аналізуючи структуру психологічного феномену „морально-вольової якості”, можна виділити „практичний” і „поведінковий” початки, тобто волю, і початок „теоретичний”, що складається з раціонального й емоційного компонентів. В основі „теоретичного положення” лежать думки, почуття людини, тому зміст морально-вольової якості є єдність „теоретичного” і „практичного” вчинку, тобто сама морально-вольова якість виступає як єдність „теоретичної” і „практичної” дії [5, 45].

Раціональний, емоційний і поведінковий компоненти морально-вольової якості особистості перебувають у найбільш ефективній з поведінкової точки зору єдності в тій формі мотивації, що одержала назву настанови. Соціальна настанова містить у собі три взаємозалежних компоненти: когнітивний (пізнавальний) – певні подання й думки про об’єкт; афективний (емоційний) – позитивні або негативні почуття до об’єкту; поведінковий – готовність до певного виду дій відносно об’єкту, де, природно, вони всі є компонентами суб’єктивної сторони настанови, у ролі якої в даній теорії виступають морально-вольові якості.

Серед вивчених робіт, які стосуються проблеми розвитку морально-вольових якостей, ми визначили, що існує невелика кількість робіт, яка стосується цієї проблеми. Це питання в основному досліджувалось психологами (В. І. Селіванов, С. А. Даштаянц, І. П. Єрмокшева та ін.). Але, розглядаючи такі якості як цілеспрямованість, настирливість, рішучість, витримка, автори не торкнулися моральної сторони цих якостей [3, 15; 6, 46].

Отже на сьогодні є роботи, які розглядають окремо вольові якості, окремо моральні; є і такі, що об’єднують в морально-вольові. Але й досі не розглянуте питання формування морально-вольових якостей студентів у процесі дозвіллекоспортивної діяльності вищого навчального закладу.

Література:

1. Дробницкий О. Г. Понятие морали. – М.: Наука, 1974. – 388 с.
2. Дробницкий О. Г. Проблемы нравственности. – М.: Наука, 1977. – 333 с.
3. Ермокшев И. П. Исследование развития целеустремленности, настойчивости, выдержки и самообладания в процессе спортивной деятельности лыжников-гонщиков: Автореф. дис. пед. наук. – Л., 1972. – 21 с.
4. Крутов М. Н. Мораль в действии. – М.: Политиздат, 1977. – 225 с.
5. Петрыгин С. Б. Педагогические условия формирования нравственно волевых качеств личности подростков в процессе занятий восточными единоборствами: Дис. кан. пед. наук. – Рязань. 2005.
6. Селиванов В. И. Воспитание воли в условиях соединения обучения с производственным трудом. М.: Высшая школа, 1980. – 95 с.

УДК 378.141.2:371.133(075.8)

А.А. Яворський

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ У 20-80 – ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТІ.

***Анотація.** В статті автор розглядає різні аспекти підготовки майбутніх викладачів в різні історичні періоди, а також порівнює програми і інструкції з педагогічної практики студентів.*

***Аннотация.** В статье автор рассматривает разные аспекты подготовки будущих преподавателей в разные исторические периоды, а также сравнивает программы и инструкции из педагогической практики студентов.*